

N:o 13.

Ank. till Riksd. kansli den 17 febr. 1889, kl. 1 e. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om upphäfvande af frälseräntegares rätt att tillösa sig skattejord.

4 kap. 5 § i 1734 års lag hade ursprungligen följande lydelse:

»Nu kan skattejord utom börd säljas: är det kronoskatte, hembjudede det kronan, och det som frälsskatte är, honom, som frälserätt derå eger, innan tredje uppbud derå tages, och hafva de magt den jord att lösa, och sedan lagfarten fullfölja låta, som sagdt är.»

Hembudsskyldighet egde således rum icke blott vid försäljning af frälsskattejord, utan ock vid försäljning af kronoskattejord, i hvilket senare fall köpet skulle hembjudas kronan. Hembudsskyldigheten i fråga om kronoskattejord upphäfdes redan genom förordningen den 21 februari 1789, hvaremot den qvarstod beträffande frälsskattejord. Till bestämmelsen härom gjordes genom förordningen den 21 mars 1835 det tillägg, att vid försäljning af frälseränta köpet skulle hembjudas skattejordens egare. Hembudsskyldigheten blef sålunda ömsesidig, hvarigenom också det åsyftade ändamålet, frälseräntans och skattejordens förening på en hand, bäst befordras. Genom förordningen den 16 juni 1875 upphäfdes hembudsskyldigheten, men en ömsesidig lösningsrätt qvarstår alltjemt.

Uti en inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 93, som blifvit till lagutskottets handläggning öfverlemnad, anför herr *P. Stockman*, att ehuru bördsrätten långt före detta blifvit afskaffad och de räntor, som vidlådut skattefrälsehemman, vore, der sådant hittills kunnat ske, af staten inlösta, qvarstode likväl ännu för egarne af frälsskattejord den

otidsenliga bestämmelsen i 4:de kapitlet jordabalken derom, att frälseränteegaren har rättighet tilllösa sig skattejord, som säljes, om han inom viss tid gör sitt lösningsanspråk gällande. Med ett sådant lagstadgande, under förhållanden, då man sökte göra all jord lika i afseende på olägenheter och bördor, vore egarne af frälsskattejordens naturligtvis missnöjda; och om än den invändningen häremot kunde göras, att stadgandet afsåge jordens och räntans förenande i en hand, så kunde dock erinras, det hinder icke mötte deremot, att från jordegaren sålunda inköpt frälseränta å nyo försålades till en och jorden till en annan. På detta sätt komme den ifrågavarande bestämmelsen att i verkligheten blifva utan all betydelse, i händelse den skulle kvarstå i ändamål att förekomma eganderättens spridning. — Genom beslutet att till statsverket inlösa skattefrälsehemmans räntor hade lösningsrätten till sådan fastighet försvunnit af sig sjelf; och egare till jord af denna natur hade i följd af grundskatteafskrifningen kommit i vida tryggare och bättre ställning än innehafvare af frälsskattejordens. — Under antagande att tiden nu vore inne för undanrödjande af förutnämnda lösningsrätt och att egare af frälsskattejord borde blifva i denna del likstälde med dem, som innehafva skattefrälsejord, föreslår motionären, »att Riksdagen för sin del ville besluta att allt hvad lag och författningar innehålla om rättighet för egare till frälseränta att till sig lösa skattejord, som säljes, skall upphöra att gälla».

Då, på sätt utskottet ofvan erinrat, lösningsrätt tillkommer icke blott frälseräntans egare i afseende på frälsskattejordens, utan ock jordens egare i förhållande till räntan, synes det lagutskottet icke följdriktigt att upphäfva ränteegarens lösningsrätt utan att på samma gång borttaga jordegarens. Något förslag om den sistnämnda lösningsrättens borttagande föreligger emellertid icke; och anser sig utskottet i följd deraf böra hemställa,

att herr Stockmans förevarande motion icke må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 17 februari 1890.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.